

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
OL/330-05

Dato:
19. oktober 2005

HØRING - SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDES TRYGDERETTIGHETER VED SVANGERSKAP, FØDSEL OG OMSORG FOR SMÅ BARN

Vi viser til departementets brev av 7.7.2005 til høringsinstansene. Verken Musikernes fellesorganisasjon (MFO), Norske Dansekunstnere (NoDa) eller Norsk Skuespillerforbund (NSF) er blant høringsinstansene. Disse organisasjonene representerer imidlertid til sammen en stor andel av de utøvende kunstnerne i Norge, og vi tillater oss derfor likevel å fremme våre synspunkter på det foreliggende høringsbrevet og høringsnotatet.

Mange av de utøvende kunstnerne får helt eller delvis sine inntekter fra egen næring eller fra arbeid som frilanser. Vi har lenge sett behovet for en gjennomgang av bl.a. trygdevilkårene for disse medlemmene. Etter vår erfaring er næringsdrivendes trygderettigheter ved fødsel og ved omsorg for små barn to av de områdene som det hersker mest misnøye med. Vi hilser derfor det foreliggende initiativet fra Barne- og familiedepartementet velkommen, selv om det er bare en del av de samlede problemstillingene som blir berørt i denne omgang.

Det praktiske behovet for å likestille trygdeytelsene for næringsdrivende og arbeidstakere er like stort med hensyn til sykepenger som for fødselspenger. Organisasjonene for utøvende kunstnere finner det derfor beklagelig at sykepengeordningen ikke blir vurdert samtidig som trygdeordningene ved svangerskap og fødsel, men vi håper i alle fall at dette blir tatt opp som egen sak så raskt som mulig.

Både i høringsbrevet og i høringsnotatet reiser departementet flere konkrete spørsmål som vi her vil kommentere.

Rekruttering av kvinnelige selvstendig næringsdrivende

Det er blant våre medlemmer en klar tendens til at unge, kvinnelige musikere, sangere, dansere og skuespillere i større grad enn mannlige foretrekker ansettelse som arbeidstakere framfor å etablere egen næring. Dette har åpenbart sammenheng med at det sosiale sikkerhetsnettet er svakere for næringsdrivende bl.a. ved svangerskap, fødsel og omsorg for små barn.

For mange er det imidlertid heller ikke et reelt valg, fordi en god del oppdragsgivere ikke ønsker å ansette utøverne, og derfor gir oppdrag utelukkende til næringsdrivende. Samtidig synes det som om verken skatte- eller trygdemyndighetene lenger foretar noen reell kontroll av om de enkelte avtalene etter sitt innhold framstår som arbeidstakerforhold eller næring. For utøvere som på denne måten blir presset til å etablere egen næring, oppleves forskjellsbehandlingen i trygde-systemet som en ekstra urimelig tilleggsbelastning.

I begge tilfeller kan bedre trygderettigheter for næringsdrivende bidra til at næringsvirksomheten vil framstå som langt mindre risikofylt enn den gjør med dagens ordninger, og at flere unge, kvinnelige utøvere i større grad enn nå vil ta et aktivt og ønsket valg om å etablere egen næring.

Den frivillige tilleggsforsikringen

Så vidt vi kjenner til, er det få utøvende kunstnere som har tegnet frivillig tilleggsforsikring for næringsdrivende. Det er vårt inntrykk at premien oppfattes som alt for høy, særlig for en forsikring som gir tilsvarende rettigheter som for arbeidstakere, og at de fleste heller velger den risikoen som er knyttet til inntektsbortfall ved sykdom. Ordningen er heller ikke så godt kjent at det er mange som tegner slik forsikring tidlig nok til at den får betydning ved planlagt graviditet og fødsel. Vegringen mot å tegne tilleggsforsikringen har for øvrig også helt tydelig sammenheng med at forskjellene i trygdeytelsene i utgangspunktet blir sett på som urimelige.

De enkelte stønadstypene

Sykepenger – ventetid ved svangerskapsrelatert sykemelding

For MFO, NoDa og NSF er det et hovedmål at næringsdrivende så langt mulig blir likestilt med arbeidstakere i alle trygdeordninger. Det gjelder også for sykepenger ved svangerskapsrelatert sykemelding. Vi må imidlertid si oss enige med departementet i at det bør være samme dekningsgrad for sykepengene i alle situasjoner, og at det i denne omgang derfor ikke er aktuelt å foreslå 100% dekning i disse tilfellene. Tilsvarende motforestillinger gjør seg ikke gjeldende i forhold til ventetiden, som bør falle bort for næringsdrivende i samme utstrekning som trygden overtar ansvaret for sykepenger til arbeidstakere i arbeidsgiverperioden, uavhengig av om det er tegnet tilleggsforsikring.

Fødsels- og adopsjonspenger

Fødsels- og adopsjonspengene er uomtvistelig den viktigste trygdeordningen som er knyttet til graviditet og fødsel. Dersom det overhodet skal gjøres endringer for å forbedre rettighetene for næringsdrivende, er det helt nødvendig å utvide dekningsgraden for fødsels- og adopsjonspengene til 100%, uavhengig av om det er tegnet tilleggsforsikring.

Svangerskaps Wenger

Det har vist seg at ordningen med svangerskaps Wenger i en del tilfeller kommer til anvendelse også for utøvende musikere, sangere og dansere, rett og slett fordi utøvelsen av yrket er for fysisk krevende under graviditeten. Samtidig er det sjelden eller aldri muligheter for omplassering til annet arbeid. Vi vil hevde at dekningsgraden for svangerskaps Wenger også må utvides til 100%. Svangerskaps Wenger er en ytelse som ikke må sammenlignes med sykepenger, og argumentet om at dekningsgraden på ytelser under graviditet bør vær lik med dekningsgraden for sykepengene, har etter vårt syn liten relevans.

Omsorgspenger ved barns sykdom

Departementet viser i høringsnotatet til at omsorgspenger ved barns sykdom de 10 første dagene dekkes av arbeidsgiver, og at det derfor heller ikke er aktuelt å innføre dekning fra trygden for disse dagene for næringsdrivende. I følge beregninger departementet har fått utført, blir også kostnadene med å la en slik dekning inngå i tilleggsforsikringen for høye til at det kan la seg forsvare. Vi kan slutte oss til disse argumentene, men mener samtidig at det i alle fall er betimelig å innføre rett til omsorgspenger etter 10 dager for næringsdrivende i de samme tilfellene som for arbeidstakere. Vi mener også at dekningsgraden for omsorgspenger bør være den samme som for fødsels Wenger, dvs. 100%.

Pleiepenger og opplæringspenger

Departementet konkluderer i høringsnotatet med at det er gode argumenter for å utvide dekningsgraden for pleiepenger og opplæringspenger til selvstendig næringsdrivende til 100%, uavhengig av om det er tegnet tilleggsforsikring. Vi deler dette synspunktet.

Frilansere

Høringsnotatet omhandler ikke *frilansere*. Det er forståelig i den grad *frilansere* allerede har tilsvarende rettigheter som arbeidstakere. Dersom det gjøres endringer på områder der *frilansere* nå har rettigheter som næringsdrivende, må tilsvarende endringer også gjøres for *frilansere*. Så vidt vi kan se, er dette særlig aktuelt for spørsmålene om ventetid for sykepenger ved svangerskapsrelatert sykemelding og omsorgspenger ved barns sykdom.

Oppjustering av trygdeavgiften for personlig næringsdrivende

Både i høringsbrevet og i høringsnotatet ber departementet til slutt om synspunkter på om trygdeavgiften for personlig næringsdrivende bør økes som følge av forbedrede ytelser. Etter vår oppfatning bør slike avgiftsendringer ses i en større sammenheng, og i alle fall utstå til det også er foretatt en vurdering av om sykepengedekningen for næringsdrivende bør forbedres.

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Norske Dansekunstnere

Norsk Skuespillerforbund

Arnfinn Bjerkestrand
Forbundsleder

Tone Øvrebø Johannessen
Forbundsleder

Agnete G. Haaland
Forbundsleder